

sagen. Generaladvokaten foretog en indgående prøvelse af, om den østrigske ordning med en forudgående tilladelse var proportional. Det var således som led i vurderingen af *tilladelsesordningen*, at generaladvokaten vurderede, om ordningens gennemførelsesbestemmelser og grundlæggende vilkår (herunder kravene om egen drift og bopæl) gik ud over, hvad der var nødvendigt for, at det forfulgte mål kunne opfyldes.

Efter arbejdsgruppens opfattelse giver dommen ikke grundlag for at ophæve eller ændre bopælspligten i landbrugsloven. Dommen vil imidlertid kunne få betydning for eventuelle fremtidige retssager om erhvervseskravene i landbrugsloven. Dette skyldes, at dommen har skabt en EU-retlig tvivl, som kan føre til, at der vil blive stillet krav om præjudiciel forelæggelse for EF-domstolen i sådanne sager.

Dommen har givet anledning til, at de danske erhvervseskrav, herunder især bopælskravet, er blevet underkastet en analyse med henblik på at vurdere foreneligheden med fællesskabsretten.”

Med hensyn til en vurdering af bopælskravets forenelighed med EU-retten, jf. Traktatens art. 43 og 56 udtalte arbejdsgruppen i rapportens afsnit 4.2.1.4. følgende, som Fødevarerministeriet ligeledes kan tilslutte sig:

“Arbejdsgruppen finder, at en samlet vurdering af bopælskravets forenelighed med fællesskabsretten (EF-traktatens art. 43 om den frie etableringsret og art. 56 om de frie kapitalbevægelser) må baseres på den interesseafvejningsmodel, som er opstillet i EF-domstolens praksis, og som EF-domstolen også henviser til i Ospelt-dommens præmis 34:

”Foranstaltninger, der som dem, der er omtvistet i hovedsagen, efter selve deres formål hindrer de frie kapitalbevægelser (jf. i denne retning Konle-dommen, præmis 39), kan dog tillades, hvis de for det første på en ikke-diskriminerende måde forfølger almene hensyn og for det andet er i overensstemmelse med proportionalitetsprincippet, dvs. er egnet til at sikre virkeliggørelsen af det formål, de forfølger, og ikke går ud over, hvad der er nødvendigt for, at formålet opfyldes (jf. i denne retning Konle-dommen, præmis 40, og Salzmann-dommen, præmis 42). [...]”

Bopælskravet kan således tillades, hvis det på en ikke-diskriminerende måde forfølger almene hensyn i overensstemmelse med proportionalitetsprincippet, dvs. hvis bopælskravet er egnet til at sikre virkeliggørelsen af de formål, som det forfølger og kravet ikke

går ud over, hvad der er nødvendigt for, at formålene opfyldes.

Bopælskravet anses for begrundet i tvingende samfundsmæssige hensyn. Af Højesterets dom af 15. marts 2001 (U 2001.1249H) fremgår, at Østre Landsret fandt, at hensynet til sikring af befolkningsgrundlaget i landdistrikterne og trivslen på landet – og det underliggende formål at hindre jordspekulation – måtte anses for så væsentlige samfundsmæssige hensyn, at de alene kunne begrunde opretholdelsen af bopælskravet for ejendomme under 30 ha.

Også i Ospelt dommen tages stilling til de almene hensyn, som den østrigske lovgivning forfølger, og som kan begrunde restriktioner for de frie kapitalbevægelser. I præmisserne 39-40 vurderes bl.a., at ønsket om opretholdelse af et landbrugserhverv (i den franske udgave: opretholdelse af en landbrugsbefolkning), opretholdelse af en fordeling af ejendomsretten til jordarealer, der giver mulighed for udvikling af levedygtige bedrifter og en harmonisk vedligeholdelse af området og landskaberne, samt fremme af en fornuftig anvendelse af de ledige arealer ved bekæmpelse af presset på jordarealerne og forebyggelse af de naturlige risici, er anerkendelsesværdige hensyn – benævnt som sociale hensyn af Domstolen. Desuden henviser Domstolen til, at hensynene svarer til formålene for den fælles landbrugspolitik, herunder at sikre landbrugsbefolkningen en rimelig levestandard.

Samlet set vurderer arbejdsgruppen således, at bopælskravet forfølger tvingende samfundsmæssige hensyn, idet det forhindrer jordspekulation, og idet det bidrager til at bevare selvejet som den overvejende besiddelses- og driftsform i dansk landbrug og derved er med til at sikre bosætningen i landdistrikterne. Hertil kommer, at landbrugslovens bopælskrav ved et samspil med sommerhusloven og planlovens § 40 supplerer lovgivningen om erhvervelse af fast ejendom, der ikke er helårsboliger.

Kravet om fast bopæl er desuden ikke diskriminerende, da det gælder ens uanset nationalitet.

Bopælskravet anses for at være egnet til at forfølge de ovenfor nævnte hensyn.

Bopælskravet er imidlertid ikke alene et egnet middel men også et nødvendigt middel til at forfølge det underliggende formål om at forhindre jordspekulation og hermed sikre, at landmænd, der skal leve af at drive landbrug, bliver i stand til at erhverve de ejendomme, der skal tjene som deres produktionsgrundlag.

Bopælskravet begrænser efterspørgslen på landbrugsjord til de borgere, som har til hensigt at bosætte sig på landet, og som dermed har et formål med er-